

Premiär för nordisk-baltisk gala

En svensk seger och flera nominerade. Det är resultatet från den första Nordic-Baltic Leader Cooperation Award som anordnades i Tallinn.

Text: Maria Arpe Foto: Hans-Olof Stålgren

Den 26 september var det premiär för the Nordic-Baltic Leader Cooperation Awards, en gala för att dela ut priser till bästa samarbetsprojekt mellan leadergrupper.

Till finalen i Tallinn hade 20 projekt tagit sig vidare i kategorierna ungdom, turism, kultur, lokal utveckling samt lokala resurser och miljö.

Leader Blekinge har sedan flera år tillbaka ett välutvecklat samarbete med leaderområden i Polen. Det resulterade i år till seger i kategorin "lokal utveckling". Tillsammans har de genomfört projektet "Cross-border entrepreneurs" som handlar om företagsutveckling av affärsrelationer med Polen. Projektets direkta inverkan på den lokala ekonomin samt att det bildats nya företag inom ramen för projektet var två saker som juryn belyste i sin bedömning.

– Vi har lyckats göra projektet konkret och även levererat konkreta resultat som har uppskattats lokalt i Sverige och Polen, säger Iwona Slojka.

Förutom det vinnande bidraget hade Sverige ytterligare tre projekt med i finalen. I kategorin "Turism" var Leader Mare Boreale i norra Sverige i samarbete med det finska leaderområdet på andra sidan Torne älv nomine-

rade för projektet Mustaparta.

Tillsammans har de skapat ett gemensamt varumärke av en historisk person, Isak Mustaparta, som anses vara lite av en sjörövare. Det har blivit ett flertal teaterpjäser, turismpaket, Mustaparta-restauranger, Mustaparta-öl och ett särskilt Mustaparta-bröd.

I kategorin "Lokala resurser och miljö" fanns två projekt med svensk anknytning nominerade. I projektet Forsest-trails samarbetar leader Växtlust Värmland med leaderområden i Finland,

Från det finska Mustaparta-projektet som bygger på en sägen om en sjörövare bjöds det på sång och musik.

Iwona Slojka från Leader Blekinge tackar för priset hon var med att vinna vid Nordic-Baltic Leader Cooperation Award i Tallinn.

Luxemburg och Frankrike. Inom projektet utvecklas och sprids idén om "hälsostigar" i skogen. I samma kategori nominerades projektet "Management fishing in the Lakes Finjasjön and Bosarparasjön". Där samarbetar LAG PH i Skåne med LAG Etpähä ry i närheten av Lahtis. Projektet handlar om nya metoder för att styra och sköta fiskbeståndet i en sjö för att på det sättet hantera föroreningar och utsläpp av näringsämnen till Östersjön. Som resultat har bland annat fosforhalten minskat och samt badvattnet och sportfisket förbättrats.

Under galan delades också ett "Peoples choice"-pris ut där alla Leader-aktiva hade bjudits in att rösta online. Segrare blev Handicraft med leadergrupper från Finland, Estland och Lettland. Projektets syfte var att skapa ett nätverk av intressenter inom hantverksindustrin och att sprida kunskap om hantverk och dess kultur.

Syftet med galan var bland annat att lyfta fram betydelsen av gränsöverskridande samarbete och öka medvetenheten för transnationella samarbeten. Man ville också inspirera de existerande och blivande LAG-grupperna att fortsätta med transnationellt samarbete under den nya programperioden. Samtidigt stärker detta genomförandet av Östersjöstrategin.

Sista träffen – då blickar vi framåt

Landsbygdsministern och en representant från kommissionen kommer så du missar väl inte den avslutande nätverksträffen den 26 november? Liksom i fjol samlas vi på Piperska Muren i Stockholm samma dag som Landsbygdsgalan går av stapeln. Tillsammans manifesterar vi brobygget mellan nuvarande nätverk och det nya nätverket för nästa programperiod. Vid fjolårets träff var speedmeeting ett uppskattat inslag. Nu får du återigen chansen att boka korta möten för att ställa frågor eller diskutera samarbeten. Mer information om programmet och hur du kan anmäla dig hittar du på vår webbplats.

Gröna näringar kartlägger kvalitet

Arbetsgruppen "Stärkt konkurrenskraft i de gröna näringarna" genomför nu en kartläggning av projekt och aktiviteter på lokal och regional nivå som syftar till att höja och säkerställa kvaliteten på livsmedel som köps in till de offentliga köken. Med kvalitet kan menas de kriterier som miljöstyrningsrådet tagit fram för upphandlingar. De inkluderar bland annat att livsmedel som producerats enligt regler som motsvarar svensk miljö- och djurskyddslagstiftning ska inhandlas. En enkätundersökning görs bland kommuners, regioners och landstings kostchefer samt inom organisationer som Leader etc. Lagom till matlandetkonferensen på Gotland den 20–21 november kommer en rapport att vara klar.

Integration – så viktigt men så svårt!

Jag har alldeles nyligen börjat på Jordbruksverket efter sex år som chef för Enheten för landsbygdens tillväxt på Landsbygdsdepartementet. Under mina år i Regeringskansliet har vi hela tiden arbetat med integrationsfrågorna, främst inom ramen för det svenska landsbygdsprogrammet. Vi har velat mycket, försökt mycket och letat mycket; letat efter den där ultimata insatsen, projektet eller lösningen som ska svara mot vad vi vill – att konkret och på riktigt ta tillvara utrikesföddas erfarenheter och kunskaper för att skapa utveckling på landsbygden. Till stor nytta både för landsbygden och självklart för individen. Och även om det är svårt är det inte nattsvart. Och det är förstås ett långsiktigt arbete som aldrig blir färdigt. Många mycket bra insatser har genomförts inom ramen för det svenska landsbygdsprogrammet. För att lära av alla goda exempel lät departementet sammanställa en skrift med just goda exempel. Vad kännetecknar ett framgångsrikt projekt, vilka är framgångsfaktorerna? Skriften presenterades vid Landsbygdsforum i Borlänge i juni i år, där också ett helt fantastiskt projekt från skriften presenterades ("Öppna gränser"). En fast punkt i tillvaron har hela tiden Landsbygdsnätverkets integrationsgrupp varit. En arbetsgrupp som från departementets sida utgör en mycket viktig del i att hela tiden hålla frågorna aktuella och driva på. Jag har nu bytt jobb och ser fram mot att också på verket få "brottas" med dessa så viktiga frågor för landsbygden och för alla de individer som kan få en framtid i de gröna näringar eller i annat företagande på landsbygden. Allt annat är ju slöseri, vi har inte råd att inte ta tillvara Sveriges samlade kompetens.

Christina Nordin, divisionsdirektör,
Jordbruksverket

Karneval ledde till djupare kunskaper

Sex av tio invandrare vill flytta till landsbygden om det finns jobb och bostäder, visar en enkät i bostadsområdet Hammarkullen. Genom ett jippo på den välkända karnevalen har ett samarbete mellan två invandrarföreningar, Hushållningssällskapet och Länsstyrelsen i Västra Götaland, vuxit fram.

Text: Agneta Borgström
Foto: Christina Milén Jacobsson

Många invandrare drömmer om ett liv utanför förorterna. Resultatet från enkät svar från cirka 100 boende invandrare i Hammarkullen i Angered har varit ett uppvaknande för tjänstemän och andra ansvariga i organisationer och myndigheter. Det menar Yusra Moshtat, representant i Landsbygdsnätverkets arbetsgrupp kring integration, som sedan förra året engagerat sig i Hammarkullen.

– Vi jobbar mycket med invandrargrupper, men vi vet väldigt lite om dem. Det finns en rädsla för det okända. Vi har lite kunskap om vilka intressen som finns hos dem och hur vi ska hjälpa. Till exempel har vi fördomar om att många vill bo i storstäderna, säger Yusra Moshtat, som vet att denna okunskap sätter många käppar i hjulet när insatser ska göras.

I enkäten med cirka femton frågor framkom till exempel att 35 procent aldrig besökt den svenska landsbygden trots att 62 procent säger att de kan tänka sig att flytta dit om det finns jobb och bostad där. Ändå svarar 87 procent att de aldrig fått information om någon jobb möjlighet på landsbygden.

Karneval spann igång samarbete

Upprinnelsen till allt var den årliga folkfesten Hammarkullekarnevalen i maj förra året när Landsbygdsnätverket startade upp arbetet som sedan ledde till att Hushållningssällskapet och Länsstyrelsen Västra Götaland anslöt i våras. I de möten med invandrarföreningar i Hjällbo och Hammarkullen, Arabiska Bokstavscenter och Internationella Sköna Konstern, som genomförts av Länsstyrelsen syntes samma lägesbild som i enkäten.

– Till en början handlar det om att förstå varandra, förstå behoven. Vi hittade spännande mötesformer genom att låta svenskar och invandrare ses ute i naturen, där vi kunde prata om erfarenheter och drömmar, säger Åsa Jellinek.

”Få egen försörjning via ett jobb”

Att samtala om vilka mål och tankar man har i livet ledde fram till vad invandrarna ville göra, men också egna insikter.

– Det blev också en resa för oss. Vi lärde också en del dolda saker. Säger man praktikplats blev en del väldigt förbannade, då det finns en besvikelse kring vad det samhället erbjuder, säger Åsa Jellinek.

För henne blev det tydligt att väldigt många olika insatser krävs för att de ska kunna förverkliga ett bra stöd.

– Hela tiden återkommer samma sak – viljan att få ett jobb och egen försörjning.

”Mångfald är bättre än enfald”

John D Rockefeller

Multitänk får trädgårdsjobb att växa i Södertälje

Odlade ekologiska morötter och sallad på kommunens egen mark genom ettårig utbildning för invandrare. Det är kontentan av projektet Grönsaksmästarna som kom till genom ett ”multifondstänk” när det EU-finansierade lokala projektet K2 och Leader Södertälje Landsbygd slog ihop sina påsar.

Text: Agneta Borgström Foto: Adim Mizban

Södertälje är just nu ett skolexempel på hur samarbete mellan olika fonder kan fungera, just det som nästa landsbygdsprogram vurmar för. Allt kommer till uttryck i en ettårig trädgårdsutbildning för 21 deltagare som sponsras av både EU:s socialfond och landsbygdsprogram. Läraren Ulf Engström, som själv driver företaget Trädgårn i Mellansverige, är lyrisk över de resultat han ser:

– Fantastiskt är att deltagarna har en fullständig närvaro och ett omfattande engagemang i sin utbildning, det vill säga att bygga sin egen framtida försörjning. Av 21 deltagare kommer nu troligen en stor del nu att gå vidare med egen näringsverksamhet som handlar om att bilda en gemensam förening och gå kurs i företagsekonomi.

Utbildningen kom till

Att samarbetet kom till i Södertälje berodde till mångt och mycket på att arbetsmarknadsprojektet K2 fanns. Pengar som var ämnade för arbetsmarknadsstöd kunde föras ihop med öronmärkta landsbygdsmedel i Leader.

– Det fina i kråksången var just K2. Genom detta kunde kursdeltagarna få praktik i vårt projekt. Ett tjugotal av hundratals personer, ja de som hade lantbruksbakgrund, valdes ut till utbildningen, säger Jeanette Lewald, verksamhetsledare Leader Södertälje Landsbygd.

Idén kom initialt från en agronom med irakisk bakgrund, som ville starta en trädgårdsutbildning för människor som står långt från arbetsmarknaden, gärna med rötterna i andra länder. Många av dem har erfarenheter av odling. Frågan fångades upp av kommunens projekt, Södertälje Närodlat, som

kommit till genom Leader-pengar och leds av Helena Nordlund.

– Hon blev spindeln i nätet. Det fanns ett behov av att stimulera närproducerade livsmedel genom att utnyttja kommunens egen mark och där passade en utbildning in, säger Lewald.

1 + 1 = 3

Multifondstänkandet är väldigt smart, menar Jeanette Lewald, och ger synergier. En anledning till att samverkan syns i Södertälje beror på att flera av de involverade personerna på arbetslivs- och näringslivskontoret samt kostenheten hade nära till varandra, berättar Tage Gripenstam, ordförande i Leader Södertälje.

– Dessa personer hade länge sett behoven av att arbeta tillsammans och finansiera detta genom Leader, säger Tage Gripenstam.

Jeanette Lewald har svårt att sia om framtiden när det gäller om satsningen kommer att leda till jobb eller att nya företag skapas.

– Det är svårt att säga än. Men några kommer nog att få jobb på till exempel företaget Plantagen och en mindre del startar eget, säger hon.

Medlem har ordet

Integration är en tillväxtfråga för Sveriges landsbygd!

Sverige har idag en grupp nysvenskar som har unika erfarenheter och kunskaper som vår landsbygd skulle kunna ha stor nytta av. Sverige tar idag inte tillvara på nysvenskarnas kompetens och erfarenhet på ett tillfredsställande sätt. Samtidigt står vår landsbygd inför stora utmaningar med bland annat stor utflyttning, åldrande befolkning, generationsväxling och arbetskraftsbrist. Arbetsförmedlingen nämner i sina prognoser att den viktigaste faktorn för regionernas befolknings- och arbetskraftstillväxt framöver är inslaget av utrikesfödda.

Sverige måste bli bättre att ta tillvara på nysvenskarnas kompetenser och erfarenheter, då kan vi lösa en del av de utmaningar som den svenska landsbygden står inför. Vi vet

att det finns personer med unika erfarenheter och kompetenser som den svenska landsbygden skulle ha stor nytta av och vi behöver bli långt mycket bättre på att ta tillvara på dessa kompetenser än vad vi är idag. Nysvenskar måste få möjlighet att validera sin kunskap och i nästa steg få hjälp med individuellt anpassade kompetensutvecklingsinsatser i syfte att korta vägen ut mot arbetsmarknaden. Det är av yttersta vikt att de olika inblandade aktörerna som kan underlätta nysvenskars etablering på arbetsmarknaden samverkar och tar ansvar över just sin del i processen. I denna kedja får man heller inte glömma bort att parallellt jobba med marknadsföring av landsbygden de möjligheter som finns där.

För att landsbygden ska bli ett attraktivt val för nysvenskar anser jag att det är av största vikt att vi skapar helhetslösningar för de som vill bosätta sig och verka på den svenska landsbygden. Integration är en tillväxtfråga och inte minst en överlevnadsfråga för den svenska landsbygden.

Camilla Häggström

Handläggare Länsstyrelsen Norrbotten och fd projektledare för Hushållningssällskapets projekt Grön Plattform

Visste du att:

Det finns idag 86 integrationsprojekt i Jordbruksverkets projektdatabas. Sök fritt på ordet integration så får du upp alla. www.jordbruksverket.se/landsbyggsprojekt

Få med utländsk bakgrund får företagsstöd

Text: Jessica Hagård
Foto: Smålandsbilder.se

Trots en liten ökning sedan 2008 är det fortfarande få personer med utländsk bakgrund som tar del av landsbyggsprogrammets medel. Ansökningar från företag som har en företagsledare född utanför Norden får också oftare avslag än de företag som har en företagsledare som är född i Norden.

Jordbruksverket har med hjälp av SCB tittat på andelen personer med utomnordisk bakgrund födda inom samt utanför Europa som sökt företagsstöd. De har tittat på andelen ansökningar, bifall och avslag. Statistiken visar att andelen företag med en företagsledare född inom Europa (men utanför Norden) bland de ansökningar som beviljats företagsstöd ökat från 1,4 procent 2008 till 1,8 procent 2013. För företagsledare födda utanför Europa visar siffrorna på en ökning från 0,1 procent till 0,5 procent.

– Det är alltså en liten ökning av personer med utländsk bakgrund som blivit beviljade företagsstöd men andelen är fortfarande låg. Det handlar om totalt 165 av 7000 personer fram till och med juni 2013. Sedan finns det ytterligare

3000 personer som vi inte kan se från vilket land de kommer, säger Maria Petersson, enhetschef för Jordbruksverkets landsbygdsutvecklingsenhet.

Högre andel utländsfödda bland avslagna ansökningar än bland beviljade

Andelen företag med utländsfödda företagsledare är lägre i landsbygdskommuner än i stadskommuner (cirka två procent för företagsledare födda utanför Europa och knappt tre procent för företagsledare födda inom Europa men utanför Norden) men det förklarar inte siffrorna då företagsstödet inom landsbygdsprogrammet går till både stads- och landsbygdsområden. Däremot går mycket av företagsstöden till jordbruksverksamhet (axel 1), där andelen utländsfödda företagsledare är låg.

Mest uppseendeväckande är att avslagsprocenten är högre bland de företag som har en utländsfödd företagsledare (26 procent) än bland de företag som har en företagsledare född inom Norden (18 procent).

– Vi vet inte vad det beror på. Den frågan kräver djupare studier och andelen personer med utländsk bakgrund är dessutom så låg att det är svårt att veta hur stora växlar vi ska dra på siffrorna. Men liknande problem har vi sett när vi tittat på avslagsprocenten för företagsstöd som söktes av kvinnor. Där har vi en del svar som tyder på att det finns olika faktorer som bidrar. Det mest allvarliga är att så få personer med utländsk bakgrund söker företagsstöd i landsbygdsprogrammet. Det borde vara fler, avslutar Maria Petersson.

Hallå där...

Susanne Stenbacka, docent vid Uppsala Universitet

Vad har du inriktat dig på i din forskning?

Min forskning handlar om hur kommuner försöker använda inflyttning av utrikesfödda som en utvecklingsstrategi. Den handlar också om hur utrikesfödda migranter, främst flyktingar, ser på landsbygden som boendemiljö.

Vad kan landsbygden som boendemiljö betyda för utrikesfödda?

Om man bor i en centralort betyder det närhet till betydelsefulla institutioner och personer på till exempel arbetsförmedlingen eller kommunen. Det kan också innebära att det finns tillgång till naturen och aktiviteter som fiske och bärplockning. En annan aspekt är långa avstånd till släktingar och vänner liksom problem med kommunikationer.

Hur tror du att nya svenskar och infödda kan mötas på landsbygden?

Jag tror att ett befintligt föreningsliv kan vara en mötesplats, vi pratar ju ofta om hur föreningstät landsbygden är men också om att det är problem med föryngring. Nyinflyttade kan innebära ett bättre underlag och nytänkande. Sådana aktiviteter som är speciella för landsbygden, friluftsliv och ”skafferieraktiviteter”, tror jag också kan vara naturliga mötesplatser.

Lokalt ledd utveckling

I nuvarande programperiod (2007-2013) har det funnits möjlighet att arbeta med lokal utveckling genom leaderområden i landsbygdsprogrammet. Även fiskeområdena i fiskeriprogrammet har jobbat med lokal utveckling. Den möjligheten kommer att finnas kvar även i nästa programperiod (2014-2020). EU-kommissionen vill även öppna upp för möjligheten att

arbeta med lokal utveckling inom Regionalfonden och Socialfonden och har därför döpt om metoden till CLLD (Community-Led Local Development). Jordbruksverket har föreslagit att översätta det till ”lokalt ledd utveckling”. Om vi i Sverige kommer att kunna arbeta med metoden inom Socialfonden och Regionalfonden är i nuläget inte beslutat.

Samarbetet är grunden

Tanken är att lokal utveckling genomförs mest effektivt av de som bor och verkar i ett område. Ett lokalt partnerskap mellan offentliga, privata och ideella aktörer i en bygd har möjlighet att gemensamt ansöka om att bilda ett lokalt utvecklingsområde. De ska också skriva en lokal utvecklingsstrategi och bevilja projekt som

verkar mot strategins mål. Genom metoden för lokalt ledd utveckling kommer man fortsättningsvis att kunna engagera sig i utvecklingen av sin bygd och kunna få stöd för sina utvecklingsprojekt. Mer information om lokalt ledd utveckling kommer under hösten.